

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa, 5.11.2014

III.7065.58.2014.LN

Pan
Władysław Kosiniak-Kamysz
Minister
Pracy i Polityki Społecznej

Szanowny Panie Ministrze,

Uprzejmie informuję Pana Ministra, że rozwiązanie wymaga problem zagwarantowania należytej ochrony członkom rodziny, zobowiązanym do ponoszenia opłaty za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej.

W myśl art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm., dalej powoływana jako u.p.s.) opłata za pobyt w domu pomocy społecznej obciąża przede wszystkim jego mieszkańca; w dalszej kolejności ponoszą ją jego małżonek, zstępni przed wstępnymi oraz gmina.

Zasada kolejności, przyjęta w przepisie art. 61 ust. 1 u.p.s., oznacza, że w sytuacji, gdy osoba umieszczona w domu pomocy społecznej nie jest w stanie ponosić kosztów pobytu w placówce, obowiązek wnoszenia opłat spoczywa na małżonku, w następnej kolejności na zstępnych, w dalszej kolejności na wstępnych, a jeszcze w dalszej - na gminie, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej. Istotne w tym rozwiązaniu jest to, że wnoszenie opłat nie obciąża równocześnie wszystkich zobowiązanych wymienionych w art. 61 ust. 1 u.p.s., ale obowiązek ten przechodzi na nich w kolejności ustalonej w powołanym przepisie. W przypadku niewywiązywania się przez małżonka, zstępnych lub wstępnych z obowiązku opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej, opłaty te zastępczo wnosi gmina, której przysługuje wówczas prawo dochodzenia zwrotu poniesionych na ten cel wydatków (art. 61 ust. 3 u.p.s.).

Z treści kierowanych do mnie skarg wynika potrzeba złagodzenia rygoryzmu tak ukształtowanego obowiązku. Trzeba bowiem podkreślić, że w przyjętej regulacji ustawodawca nie uzależnił obowiązku ponoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej od istnienia obowiązku alimentacyjnego, odwołując się wyłącznie do instytucji małżeństwa oraz do stosunku pokrewieństwa.

Obowiązująca regulacja nie pozwala zatem małżonkowi oraz krewnym na uchylenie się od obowiązku ponoszenia opłaty w sytuacji, kiedy jego nałożenie nie zasługuje na uwzględnienie ze względu na szczególne okoliczności (na przykład zobowiązanie do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej dotyczy osoby, która została pozbawiona władzy rodzicielskiej, opuściła dawno rodzinę, stosowała przemoc wobec członków rodziny, nie realizowała obowiązku alimentacyjnego itp.).

W regulacji zasad ponoszenia kosztów pobytu osoby w domu pomocy społecznej brakuje zatem określenia, że małżonek, zstępni przed wstępnymi mają obowiązek ponoszenia opłaty wówczas, gdy zgodnie z przepisami Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (k.r.o.) obciąża takie osoby obowiązek alimentacyjny. Wprowadzenie takiej regulacji pozwoli na uwzględnienie treści art. 144¹ k.r.o., zgodnie z którym zobowiązany może uchylić się od wykonania obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionego, jeżeli żądanie alimentów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Przepis ten chroni uzasadniony interes zobowiązanego i środki jego utrzymania przed żądaniem niezasługującym na ochronę.

W moim przekonaniu podobna ochrona powinna mieć miejsce przy regulacji zasad ponoszenia przez małżonka i krewnych kosztów pobytu członka rodziny w domu pomocy społecznej.

Problemu tego nie rozwiązuje regulacja przewidziana w art. 64 u.p.s., ponieważ dotyczy ona zwolnienia z ponoszenia wydatków na dom pomocy społecznej osoby ustawowo zobowiązanej do wnoszenia opłat. Z tego względu nie mogę podzielić argumentacji, przedstawionej w odpowiedzi na moje pierwsze wystąpienie w tej sprawie (pismo z dnia 11 czerwca 2013 r.).

Celem mojego ponownego wystąpienia w tej sprawie jest zatem sygnalizacja potrzeby podjęcia przez pana Ministra inicjatywy ustawodawczej, mającej doprowadzić do złagodzenia obowiązujących zasad finansowania przez małżonka i krewnych kosztów pobytu członka rodziny w domu pomocy społecznej.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o ponowne przeanalizowanie przedstawionych problemów.

Z poważaniem

